

**УНІВЕРСИТЕТ
ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ**

**ВІТЧИЗНЯНА НАУКА НА ЗЛАМІ ЕПОХ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
(21 травня 2021 року)**

№70

Переяслав – 2021

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ

Рада молодих учених університету

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
**«ВІТЧИЗНЯНА НАУКА НА ЗЛАМІ ЕПОХ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

21 травня 2021 року

Вип. 70

Збірник наукових праць

Переяслав – 2021

УДК 001(477)«19/20»
ББК 72(4Укр)63
В 54

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2021. Вип. 70. 200 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Воловик Л.М. – кандидат географічних наук, доцент

Євтушенко Н.М. – кандидат економічних наук, доцент

Кикоть С.М. – кандидат історичних наук (відповідальний секретар)

Носаченко В.М. – кандидат педагогічних наук

Руденко О.В. – кандидат психологічних наук, доцент

Скляренко О.Б. – кандидат філологічних наук, доцент

Солопко І.О. – кандидат фізико-математичних наук, доцент

Юхименко Н.Ф. – кандидат філософських наук, доцент

Збірник матеріалів конференції вміщує результати наукових досліджень наукових співробітників, викладачів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів, студентів з актуальних проблем гуманітарних, природничих і технічних наук.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій.

©Автори статей

©Рада молодих учених університету

©Університет Григорія Сковороди
в Переяславі

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної багатогранної проблеми формування правової культури майбутніх менеджерів з адміністративної діяльності. Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на вивчення стану сформованості правової культури майбутніх менеджерів з адміністративної діяльності.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Канішевська Л. В., Сухопара І. Г. Формування толерантності в молодших школярів у позааудиторній діяльності : теорія і практика. Монографія. Київ : Компринт, 2017. 403 с.
2. Менеджер (управитель) з адміністративної діяльності. URL: <https://jobs.ua/dkhp/articles-3666> (Дата звернення 10.05.2021).
3. Овчаренко Г. Е. Педагогічні умови соціалізації студентів мистецько-педагогічних спеціальностей у позанавчальній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Луганськ, 2005. 22 с.
4. Пономарьова Г., Репко І., Одарченко В. Практикум із методики організації виховної роботи в закладах вищої освіти: навч. посібник. Харків, «ТВО Ексклюзив», 2018. 153 с
5. Репко І. Позааудиторна робота ВНЗ як шлях самореалізації студентів. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2013. Вип. 33. С. 180–186.
6. Рудкевич Н. І. Характеристика форм організації позааудиторної роботи студентів. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Серія : Соціально-педагогічна. 2018. Вип. 31. С. 241–251.
7. Таргоній І. В. Формування толерантності студентів педагогічних коледжів у позааудиторній діяльності: дис. ... канд. пед. наук. Рівне, 2020. 233 с.

УДК 376-056.36.016:82

*Ніна Кравець, Анастасія Шовкун
(Київ)*

ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

У роботі розглянуто питання збереження здоров'я учнів з інтелектуальними порушеннями на уроках літературного читання. Доведено корекційно-реабілітаційний вплив здоров'язбережувальних технологій для збереження здоров'я учнів, зокрема в умовах дистанційного навчання.

Ключові слова: *збереження здоров'я, учні з інтелектуальними порушеннями, здоров'язбережувальні технології, урок літературного читання.*

The paper considers the issue of preserving the health of students with intellectual disabilities in reading lessons. The corrective and rehabilitation effect of health-saving technologies for maintaining the health of students, in particular in the conditions of distance learning, has been proved.

Keywords: *health saving, students with intellectual disabilities, healthcare technologies, reading lesson.*

Проблема збереження здоров'я населення, насамперед підростаючого покоління, належить до глобальних проблем сьогодення. На сучасному етапі у зв'язку з пандемією COVID-19, що спричинила перехід учнів на дистанційне навчання, зокрема й учнів з інтелектуальними порушеннями, гостро постає проблема збереження їхнього здоров'я.

Дбайливе ставлення до здоров'я, дотримання здорового способу життя розглянуто у роботах медиків, філософів, психологів, педагогів, соціологів (М. Амосов, І. Зязюн,

М. Боришевський, Л. Виготський, І. Галецька, О. Дубогай, Т. Ротерс, М. Козленко, Б. Сермеєв, М. Смирнов, К. Ушинський, Б. Шиян, Б. Шеремет, О. Яременко та ін.).

І. Галецька звертає увагу на психологію здоров'я, оскільки психологія здоров'я є втіленням соціального, емоційного та духовного благополуччя (як ресурсу та стану), оскільки це провідна потенційна передумова забезпечення життєвих потреб щодо активного способу життя, досягнення власних цілей, адекватної й оптимальної взаємодії з людьми, соціумом та іншим оточення [1].

В умовах пандемії коронавірусу учні, працюючи вдома індивідуально, тривалий час сидять непорушно, вдивляючись на екран монітора або читаючи з підручника навчальні тексти чи виконуючи письмові завдання, що негативно впливає на їхній як розумовий, так і фізичний стан. Також до порушення здоров'я в учнів призводять так звані сучасні інновації як у школі, так і вдома: заміна парт на столи, що особливо впливає на зір при читанні, безвідривне письмо кульковою ручкою, скорочення або відмова від уроків трудового навчання; звільнення окремих учнів від уроків фізичної культури за станом здоров'я та переведення їх у спеціальну групу, незважаючи на те, що вони найбільше потребують доступного їхньому здоров'ю фізичного навантаження з метою зменшення впливу фізичного захворювання на загальний фізичний стан; заборона взагалі будь-якої посиленої фізичної діяльності дитини у школі.

Негативно впливають на здоров'я учнів в умовах дистанційного навчання обмеження простору, закриті приміщення, недотримання гігієнічних вимог. Повністю порушується система дотримання здоров'язбережувальних освітніх технологій.

М. Смирнов розглядає здоров'язбережувальні освітні технології як комплексну, побудовану на єдиній методологічній основі систему організаційних, психолого-педагогічних методів, прийомів, технологій, спрямованих на охорону й зміцнення здоров'я учнів, формування в них культури здоров'я, а також піклування про здоров'я педагогів [7].

Отже, в учнів, особливо в учнів з інтелектуальними порушеннями, потрібно формувати здоров'язбережувальні компетентності, завдяки яким відбуватиметься охорона і збереження їхнього здоров'я. За Н. Наволоковою здоров'язбережувальні компетентності – це цілісне індивідуальне психологічне утворення особистості, спрямоване на збереження фізичного, психічного і духовного здоров'я як власного, так і оточуючих, що передбачає наявність в учасників навчально-виховного процесу спеціальних навичок, зокрема й навички пропаганди здорового способу життя [4, с. 56].

Тому серед ключових компетентцій, якими повинні оволодіти сучасні школярі, у концепції “Нова українська школа” як провідну виділено збереження здоров'я, що передбачає значну рухову активність школярів. Рухова активність здійснює тренувальний ефект: підвищується розумова та фізична працездатність, формуються і удосконалюються фізичні якості, життєво важливі вміння і навички людини [5, с. 67].

Щодо організації фізичної активності підлітків, Б. Шиян наголошує, що варто враховувати особливості розвитку рухових якостей, наявність взаємозв'язків різних сторін фізичної підготовленості зі станом здоров'я учня [8].

Зважаючи на значення фізичних вправ для здоров'я дітей, ми керувалися порадою, висловленою ще у 19-му столітті відомим українським педагогом К. Ушинським у роботі “Родное слово” про доцільність застосування рухових вправ, фізичної культури для дітей. Відомий педагог вказував, що за той час, що дитина рухається, вона буде 10 хвилин уважною і за ці 10 хвилин засвоїть більше матеріалу, “ніж за цілий тиждень напівсонних занять”.

Особливо важливо в умовах дистанційного навчання звертати увагу на стан здоров'я учнів з інтелектуальними порушеннями, зокрема дотримання ними рухової активності, “... оскільки оптимальна за величиною рухова активність сприяє підвищенню розумової працездатності учнів, яка стимулюється фізіологічними змінами в організмі внаслідок виконання фізичних вправ, завдяки чому учні краще засвоюють навчальний матеріал з української літератури. Вони стають уважнішими, зменшується втомлюваність, що сприяє активізації їхньої інтелектуальної діяльності, прояву позитивної мотивації до оволодіння

навчальним матеріалом” [2, с. 332]. Фізкультурні хвилинки і паузи знімають втому, нормалізують увагу і активність, відновлюють фізичну та розумову працездатність, допомагають долати апатію, стомлюваність. Застосування комплексу фізичних вправ на уроках у спеціальній школі сприяє корекції розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями, спрямовується на всебічний розвиток та на оптимізацію працездатності учнів, покращення їхнього розумового й фізичного стану. Але обов’язково необхідно враховувати індивідуальні і психофізичні можливості учнів [3, с. 31, 33].

Ми пропонуємо використовувати фізичні вправи у поєднанні з імітацією дій героїв творів, які учні читають, з віршованими текстами, завдяки чому розвивається пам’ять, мислення, мовлення, увага, уява, спостережливість та виникає в учнів особливий інтерес до виконання фізичних вправ, оскільки є багато спільного між предметами.

Важливо поєднувати використання на уроках літературного читання різних видів мистецтв, наприклад літератури та музики. Зміна видів діяльності, позитивні емоції, дотримання гігієнічних вимог полегшують засвоєння навчального матеріалу. Важлива роль музики в організації індивідуальної рухової діяльності кожного учня: музично-ритмічні вправи, ігри з елементами танців, що доступні для школярів. Основне – правильно дібрати темп і ритм музики, органічно поєднати відповідність рухів з музикою: сучасною танцювальною, народною, класичною. Як радить Т. Ротерс, вправи і заняття із застосуванням музики впливають на загальний емоційний стан учнів, зокрема підвищують бадьорість, активність, формують правильну поставу, впливають на рівень комунікабельності, зосередженості, привчають дитину уважно слухати й відчувати, уявляти [6].

Наявність емоційної розрядки: (гімнастика: оздоровча, дихальна, пальчикова, зорова), а також жарти, усмішки, діалоги з героями творів, прислів’я, швидкомовки, що вміщені у підручниках з літературного читання для учнів з інтелектуальними порушеннями 2-х, 4-х класів (автор Н. Кравець), забезпечують психічне розвантаження учнів-читачів.

Крім індивідуальної, учні залучаються до фронтальної роботи: “мікрофон” – другокласники по черзі висловлюються з приводу проблеми збереження здоров’я, опрацьовуючи тексти “Комп’ютерні ігри”, “Як бути струнким”, “Чи вмієш ти ходити?”, “Тава-роззява”. Учні четвертого класу пропонується виконати дії до української народної пісні “Ходить гарбуз по городу”, до тексту “На щастя, на здоров’я, на Новий рік”, відтворити дії лісника – героя оповідання “Спасибі лісникові”, дії шевця – героя вірша “Швець”. Прийом “незакінчені речення” вимагає доречної відповіді учнів з метою продовження незакінченого речення: “Коли я здоровий (ва), то я ...”; “Щоб уберегтися від коронавірусу і не захворіти, то треба...”; “Корисна їжа – це ...”.

Виконуючи такі завдання, учні усвідомлювали значення збереження власного здоров’я і здоров’я оточуючих для успішного життя та навчання, також у них виховувався інтерес до фізичної культури, що важливо для школярів з інтелектуальними порушеннями.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Галецька І, Сосаєвський Т. Психологія здоров’я: теорія і практика. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2006. С. 89-122.
2. Кравець Н. П. Урахування психофізичного стану здоров’я розумово відсталих учнів на уроках літератури. *Педагогіка здоров’я: збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Чернігів, 7-8 квітня 2017 р.): [в 2 т.] / ред. колегія: С. М. Шкарлет [та ін.]. Чернігів, 2017. Т. 2. С. 329-332.
3. Кравець Н., Шовкун А. Фізичні вправи на уроках літературного читання як засіб корекції особистості учнів з інтелектуальними порушеннями. *Розвиток сучасної науки: теорія, практика, інновації: тези доповідей XV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. Дніпро, 29 березня 2019 р. Ч. 3. Дніпро, 2019. С. 28-34.
4. Наволокова Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Харків: ВГ «Основа», 2009. 176 с.

5. Носко М. О., Архипов О. А. Рухові якості як основні критерії рухової функції людини. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету* / Гол. ред. Носко М. О. Чернігів: ЧНПУ, 2013. Вип. 107, том II. С. 67-69.

6. Ротерс Т. Духовний розвиток особистості школяра у взаємодії фізичного та естетичного виховання. *Педагогічні, психологічні та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*: збірник наукових праць / За ред. проф. Єрмакова С. С. Харків: ХДАДМ (ХХП), 2000. №3. С. 93-90.

7. Смирнов Н. К. Здоровьесберегательные образовательные технологии и психология здоровья в школе. М.: АРКТИ, 2005. 320 с.

8. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 2. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. 248 с.

УДК 37.013.46(015)

Ольга Макаліч
(Ізмаїл)

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті розглянуто методичні особливості реалізації процесу трудового виховання дошкільників в умовах закладу дошкільної освіти. Визначено поетапність роботи вихователя при ознайомленні дітей різних вікових груп із світом професій на заняттях і режимних моментах.

Ключові слова: *трудове виховання, світ професій дорослих, трудові вміння та навички.*

The methodical peculiarities of realization of the process of labor education of preschoolers in the conditions of preschool education institution are considered in the article. The gradual work of the educator in acquainting children of different ages with the world of professions in the classroom and regime moments is determined.

Key words: *labor education, the world of adult professions, labor skills and abilities.*

У дошкільному віці закладаються основні уявлення про навколишній світ, працю дорослих, які забезпечують розвиток дитини та підготовку до самостійного життя. Це все впливає на вибір дитини та надає можливість обрати свій шлях в майбутньому. Велику увагу питанню виховного значення праці в закладі дошкільної освіти надавали такі вітчизняні вчені – А.М. Богуш, А.Н. Белоус, Г.В. Беленька, Т.І. Поніманська, Р.В. Павелків, В.О. Сухомлинський, Т.В. Дудкевич, О.І. Осовська, К.Д. Ушинський, Т.О. Чекаліна та ін.

Метою даної статті є розгляд методичних аспектів реалізації завдань трудового виховання дошкільників у сім'ї та закладі дошкільної освіти.

Дошкільне дитинство – короткий, але вкрай важливий етап у становленні дитячої особистості. В дошкільному віці вона набуває початкових уявлень про навколишній світ і соціум. У неї формується належне ставлення до людей праці, виробляються трудові звички та потреби, формується працьовитість і відповідальність як характерні риси. Маленька дитина пізнає світ із відкритою душею і серцем. І те, як вона ставитиметься до цього світу, чи навчиться бути дбайливим господарем, який любить і розуміє значення праці, багато в чому залежить від дорослих, що беруть участь у її вихованні.

Метою трудового виховання в закладі дошкільної освіти є: формування системи знань про професії дорослих, ознайомлення дітей із суспільним доккіллям, формування навичок самообслуговування та виконання посильних доручень господарсько-побутової праці, розвиток пізнавального інтересу, естетичних почуттів, виховання любові до праці та поваги до праці дорослих.